

Vi, prečastiti gospod, ste na samostojni poti ravno tisti cilj dospeli. Zares! stvar sama po sebi in čast našega starega, velikega in žalibog! mnogoterno napačno poznane naroda je vredna, da se trudijo in potijo blagodušni domorodci o nji. Le verlo napredujte, prečastiti gospod, na ti poti, po kateri novo luč prižigate v razsvitljenje naj tamniših zadev naše zgodovine! Resnica se bo po tacih preiskavah čedalje bolj odkrivala, in prej ali pozneje ji je zmaga gotova. Kar mene zadeva, bodem vseskozi pazljivo prebiral Vaše spise, in serčno me bo radovalo viditi: da na srečno začeti poti mirno in možato napredujete.

Z zagotovilom izvrstnega spoštovanja, itd.

V Pragi 29. junia 1853. Paul Jožef Šafařík.

Ozír v stare čase.

Pad Carigrada 29. majnika 1453.

(Dalje.)

Med tem so se Gerki na ozidji proti luki še deržali, ker Turki tukaj še niso ozidja napadli. Al zdaj so jih sovražniki, ki so že čez dve uri mesto napadovale, od zadej zajeli. Pri tej priči tudi Turki od zunaj ozidje napadejo in v mesto prederejo. Greki tedaj v hiše pobegnejo, v kterih so pa že sovražniki ropali. Gerški poveljnik Luka Notaras je bil na poti ali pa v svoji hiši vjet; Urban, vnuk Sulejmana, je raji s turna skočil, kakor da bi se bil Turkom podal.

Na tako vižo je tedaj Carigrad, imenovan tudi mesto sedem gričev in sedem turnov, stari Bizanc, Antonina, novi Rim, mesto Konstantina, dele sveta ločivno mesto, popolnost Izlama, mati sveta, 1125 let potem, ko je bil sozidan pod pervim Konstantinom, pod enajstim in zadnjim 29. maja 1453. leta, po devet in dvajseti, tri in petdesetdnevni obseji Turkom v roke padlo. Trikrat so ga Helenci, trikrat rimski cesarji, dvakrat bizanški puntarji, dvakrat bizanški cesarji, dvakrat bulgarski kralj, enkrat Perziani, enkrat Avari, enkrat Slovan Krum, enkrat Rusi, enkrat Latinci, sedemkrat Arabci, petkrat Turki oblegli, in v peti oblegi, ko je bilo že popred sedemkrat vzeto, so ga Turki pod Mohamedom II. Grekom vzeli.

Mohamed ni koj v mesto šel, ampak zunaj je tako dolgo čakal, da je zvedil, da so njegovi vojsaki vse premagali, in to je bilo okrog dvanajstih. Potem se je brez strahu noter podal, spremljen od svojih velikašev.

Naj popred stopi v Ajo Zofio. Skoči raz konja in gré noter. Tù zagleda patriarha s sv. rešnjim telesom v rokah pred oltarjem stati, da bi grozovitega zmagačca omečil in mu usmiljenje v sercu zbudil. Al Mohamed ne porajta na-nj, naravnost proti oltarju se vdre, ter ga neusmiljeno prebode. Patriarh pade in umirajoč Mohamedu te pomenljive besede govori: „prokleti pagán, prokletstvo bo tebe in tvoje naslednike spremljalo; čez dvakrat dve sto let ravno na današnji dan bo velki ozmanski duhoven na tem oltarju umorjen, turška država bo z mestom ti dan padla, in mohamedanske véro bo konec“.

Ko Mohamed krasno okinčanje cerkve ogleduje, se ne more prečuditi in če bolj gleda, bolj se čudi; zdaj bere napis: „Bog jo je postavil, in ona se ne bo potresa, Bog jo bo varoval o zoru!“ Ko vidi nekega vojaka tlak odkopovati, stopi k njemu, ga udari z mečem ter reče: zaklade mestne sim vam prepustil, poslopja pa so moja! Potem zapové Mohamed vojake k molitvi skupej poklicati, sam stopi na oltar in začne: „Bog je eden!“ itd.

Gerki pripovedujejo, da je en angelj obris te cerkve z nebes prinesel. Konstantin velki je kamne podstavil, Teodozi in Justinian sta jo sozidala; potem ko

je dvakrat pogorela in od potresa poškodovana bila, je bila cerkev božje modrosti somenj posvetnih in božjih opravil; ni bila le svetišče mesta, tem več celega carstva, naj krasniše in naj veličastniše delo celega sveta.

Ko Mohamed Ajo Zofio v turško svetišče posveti in se vùn podá, zapové velkega admirala, Luka Notaras-a pred-se pripeljati, in mu reče: Glej, tvoje lepo delo odrečene podaje na kupu pobitih, v številu vjetih. Notaras mu zaverne: da ni ne on, ne cesar toliko v mestu premogel, da bi se bil zamogel podati, posebno potem ko je car pisma dobil, v kterih mu je bilo svetovano, da naj se stanovitno derži. Potem ga praša Turk po cesarju, ali je na barki zbežal, ker je pet geneueških bark srečno iz barkostaje pobegnilo. Notaras odgovori, da ne vé, ker je bil pred vratmi cesarskega poslopja, ko so Turki pri vratih Karzias v mesto prederli. V tem hipu stopita dva janičara pred Mohameda in mu povesta, da sta ona cara umorila. Mohamed jima naroči, truplo poiskati in mu glavo prinesiti. Potem tolaži Notarasa, zapové njegovo ženo in otroke poiskati, obdaruje bogato vsakega posebej in mu obljudi, ga v službi, v kterej je pri cesarju bil, pustiti. Zavolj te oblube podá nezvesti Notaras Mohamedu imenik cesarskih dvornih in pervih državnih vradnikov, in Mohamed jih zapové poiskati in je vsako glavo drago plačal. Notarasu je Mohamed prizanesel in ga domú spustil. Med tem so sultanu Sulejmanovo in Konstantinovo glavo prinesli.

Te dve mogočni glavi ste se sedaj kervavi v prahu pred Mohamedom valjale; cesarjeva glava je bila na dvornem tergu obešena na spominek Helene, ktereja je Konstantin velki svoji materi postavil, in njegova glava je celi dan na njem visela; na večer so jo doli vzeli in potem v mesta male Azie na ogled poslali; Gerkom je bilo dopušeno truplo pokopati.

Predmestje Galata, ki je bilo s terdnim ozidjem obdano, je s Saganos-pašatom pogodbo sklenilo, mu dragovoljno ključe prineslo in milosti prosilo, ktero je tudi zadobilo. Saganos je povelje dobil s predmestjem milostno ravnati, pa zraven tudi prebivavcem sultanovo zapoved naznaniti, da naj mirni bodo in da se ne podstopijo v cesarske barke stopiti, ko se bodo približale. Ko pa barke pridejo, se vdere vse ljudstvo na-nje. Turki tedaj nektore umoré, drugi se pa nazaj vernejo. Kolkor Gerkov še niso Turki v sužnost odpeljali, so v Galato pripeljali. Samo Notarasu je bilo pripušeno tudi zanaprej v svojem poslopu stanovati.

(Konec sledi.)

Zlate resnice.

Pošten in dober človek pošteno od vsacega misli in govori; hudoben je, ki od družih hudo misli in jih obrekuje, — takim so v starih časih jezike rezali ali z ognjem žgali. Ako bi tudi dan današnji taka bila, bi sila veliko ljudi brez jezikov okoli hodilo.

Ki družega čerňi, je bolj nesrečen od unega, kogar čerňi, zasramovanje iz ust hudobneža, se ne prime poštenega moža, ampak se vrača tje, kjer se je rodilo.

Kdor se z norecem priča, je nore sam; kdor z neumnežem o znanstvih govori, zapravlja dragi čas zastonj in zgubljuje ceno svojega imena; kdor s pijancem pohaja, se pozno na dom vrača.

Kdor se ne sramuje pred ljudmi in ne pred Bogom, bo zadel na vsako zlo. Ni ujdze, ki bi ga zamogla berzdati in varovati pogube.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Zagreba 7. julia. Drugi tečaj Zore jugoslavenske pod naslovom „Zorja“ od g. Radoslava Razlag-a izšel je že s tiskom i na troške našega knjigara.

Franja Župana i se zamore po vsih knjigarnah za 34 kr. dobiti. Je v njej več znanstvenih, zabavnih, prozaičnih i pesniških sestavkov v latinici in cirilici natisnjenih. Med vsimi odlikajo se posebno sestavci Božidara Raiča, Cafova itd. i pesme Rad. Razlaga i L. Tomana. Posvečena je hvala vredna knjiga duhu otca uzajemnosti slavjanske. Zorislav.

Xo. Iz Ormoša 5. mal. serp. Tudi jez bi bil mogel zastran nevgodnega vremena ravno tisto žalostno pesem prepevati, ki smo jo čuli iz mnogih krajev v „Novicah“, ako bi bil pred enim tednom Vam pisal. Danes pa, ker je sadaj že več dni lepo in gorško vreme, zamorem veselejši novičar biti. Na polji se zibljuje teška pšenica in rež (naša poglavna sadeža), in vinogradi, iz katerih je zginul strah tertje bolezni, obetajo dobro letino. Senu pred sv. Petrom in Pavlom pokošenem, so povodnji veliko škodo napravile, pozneje pokošeno je lepo domū spravljeno. Za sadje bo pa pri nas slaba letos; čuda veliko gosenc v vsi naši okolici se je zaplodilo po gojzdnem in vertnem drevju in so tako čisto objedle sadunosnice, da še prihodnje leto bojo pešale v mnogih krajih. So si scer nekteri gospodarji na vso moč prizadevali, požrešni merčes pokončati, — pa kaj pomaga, če cela soseska se ne loti tega dela in je med več pridnimi dosto zanikernih gospodarjev! V ti mali pa očitni reči se vidi, da večina naših ljudi so še čisto otroci, kateri iz lastne proste volje tudi tacega ne storé, kar je njih očitni dobiček; treba je, da bi jih povsod le postava silila. Al ni to žalostno?

Ni davnej kar sim bil v Gradcu. Al čul sim ondi nekaj, kar mi je s žalostjo serce presunilo. Slavno ministerstvo nauka je, kakor je znano, dovolilo pred nekimi leti na ondašnjem vseučelišu razlaganje občnega deržavlj. in kazenskega zakonika tudi v slovenskem jeziku, da bi tako učenci pravoznanstva, ki so slovenskega naroda in bojo kadaj med slovenskim ljudstvom službe imeli, se že v šoli navadili tistega, česar bojo djansko v življenju potrebovali. Lepo priložnost jim tedaj ponuja vlada. Al kako se poslužujejo naši rojaki te ponudbe? Po štirje, po dva, ali celó le samec hodi v te tolikanj koristne učilnice! Noben pameten ne more prezreti: kaj bo in kaj mora biti konec take nemarnosti.

Iz Vipave 1. julia. V. Terta večidel dobro letino obeta, posebno v nogradih na bolj južni in jutrovi strani. Od kakšne posebne bolezni se dosihmal, kolikor je meni znano, nič ne kaže, da bi nas strašilo. Sená je veliko; drugi sadeži so lepi, pa nekoliko kasneji memo družih let. Vročina je nektere dni taka, da delavci zamoremo komaj pod milim nebom sterpeti.—Žalostni smo, da zgubimo občno spoštovanega gosp. dr. Tomšica, c. k. svetovavca deželne sodnije, ki je že v Zagreb dekretiran. Ljubljeni mož nam bo vedno v dragem spominu ostal.

Iz Ljubljane. Slavni gosp. Ivan Kukuljevič se je na poti iz Benetk, kjer je obilne zaklade za zgodovino slavjansko našel, dva dni v Ljubljani mudil in pregledal tudi arhiv v Dolu rajnega baron Erberg-a, v katerem je za svoj opis južnoslavenskih umetnikov marsiktero važno stvar najdel.

Novičar iz mnogih krajev.

Sliši se, da so presvittli cesar določila zastran deželnih poglavarstev po novi prenarredbi za vse dežele že poterdili in da se bojo nek kmalo razglasile. — Po določbi c. k. ministerstva se ima tisti denar, ki se bo iz prestopkov gojzadne postave nabral, v posebno kaso spravljati, iz ktere se bojo prihodnjic plačevali

stroški za obdelovanje zemlje v vsaki deželi. — Somnji ob cerkvenih shodih v nedeljah in praznikih se po ukazu ministerskem smejo še le začeti po dokončanem cerkvenem opravilu. — Strašen vihar na Teržaškem morji je bil 2. dan t. m. kmalo po 6. uri, da je valove valil celó v mesto. Ravno tisti dan popoldne je bila strašna toča okoli Celja, ki je pokončala večidel polja v 3 farah, namreč Celjski, Vojniški in Novi cerkvi. — Okoli Tersta je letos tertja bolezni huji kakor lani. — Rusovska vlada je storila prvo važno stopajo: 3. dan tega mesca je začela armada (25.000 mož) od dvéh strani (pri Liovi in Skulenem) pod generaloma Dannenberg-om in Lüders-om v podonavske knežije marsirati. Car Miklavž je razposlal o ti zadevi svojemu ljudstvu sledeči razglas:

„Mi Miklavž I., po božji milosti cesar in samovladar vsih Rusov itd. naznamimo s tem letó:

„Našim zvestim in ljubljenim podložnikom je znano, da že v starodavnih časih so Naši slavni predniki prisegli, braniti pravoslavno véro (staroverstvo)“.

„Od tistega časa, ko je božji previdnosti dopadlo, po dednem nasledstvu Nas poklicati na carski prestol, je bilo spolnovanje te nerazdeljive in posvečene dolžnosti vseskozi Naša zvesta skerb. Opiraje se na slavepolno pogodbo Kajnardjisko, ki je bila pozneje večkrat od turške vlade poterjena, je bila Naša skerb vedno na ti cilj in konec obrnjena, da se pravice zagotovijo pravoslavni cerkvi“.

„Al v Našo veliko žalost se je poslednji čas, vkljub vsemu Našemu prizadevanju za brambo pravíc in predpravíc (privilegij) Naše pravoslavne cerkve, turška vlada prederznila teh pravíc se dotakniti, in tako delječ je že segla, da samovoljno njeno ravnanje žuga nazadnje popolnoma pokončati skoz več stoletij posvečeni in pravoslavni véri tako dragi red“.

„Vse Naše prizadevanje, turško vlado odverniti od tacega početja, je bilo zastonj, in še clo slovesno obljubo, ki nam jo je dal sultan o ti zadevi, je kmalo potem prelomil“.

„Ker smo brez vspeha vse poskusili, da bi na prijazni poti to dosegli, kar imamo terjati pravico, smo za potrebno spoznali, da naša armada v podonavske knežije marsira, da pokažemo Turku, kam ga zamore dovratnost pripeljati. Pri vsem tem pa vendar ni Naš namen, vojske začeti. Da obsedemo knežije, si hočemo le zastavo zagotoviti, ktera Nam v vsih okoljainah mora porok biti, da se Nam ohranijo Naše pravice“.

„Mi ne išemo pridobitk; Rusia jih ne potrebuje. Le to terjamo, da se postavna in očitno razžaljena pravica spolne. Mi smo pripravljene še sedaj Svojo armado ustavit, ako se turška vlada zaveže, celoto vsih predpravíc pravoslavne cerkve vestno spolnovati“.

„Če pa svojoglavnost in oslepenje na vsako vižo drugač hočete, bomo, Boga Sebi na pomoč klicaje, Njemu skerb prepustili, Našo pravdo razsoditi, in v polnem zaupanju v Njegovo vsigamogočno roko, bomo šli v vojsko, braniti pravoslavno véro Našo“.

Dano v Petrodvoru 14. (po našem 26.) dneva junia 1853, in Naše vlade v 28. letu. Miklavž s. r.

— Sedaj je važno vprašanje: kaj bote angleška in francoska vladi k temu rekle, ki ste sultana prigovorile, da je zavergel, kar Rus terja.

Popravek tiskarskega pogreška.

V 53. listu na strani 211. v 29. in 30. verstici, namest »s popisom t. s. z. rokopisa« beri: »z opisom t. s. z. potovanja; ravno v tistem sestavku namest Ravanjini beri Kavanjini.